

PÜHAKUD ON MEILE EESKUJUKS SEATUD

Mari-Ann Oviir

Laurentius sündis 3. sajandil Hispaanias, arvatavalt Valencias. Ta õppis Caesaraugustas, tänapäeva Saragossas, kus kohtus tulevase paavst Sixtus II-ga. Nad rändasid koos Rooma. Aastal 257 valiti Sixtus paavstiks. Kuigi Laurentius oli alles noor, nimetas Sixtus II ta esimeseks seitsmest diakonist ja sellepärast nimetati teda Rooma arhidiakoniks. Laurentiuse ülesandeks oli hoida Kiriku varasid ja jagada almusi vaestele.

258. aastal käskis keiser Valerianus kõik kristlikud piiskopid, preestrid ja diakonid hukata. Ka Sixtus II vahistati ning hukati samal päeval. Laurentiusel kästi kogu kiriku raamatud ja vara keisrile üle anda, et see saaks ülal pidada oma sõjaväge. Prefekt läks Laurentiuse juurde ja ütles: "Oma õpetuse kohaselt peate te andma keisrile selle, mis kuulub keisrile. Teie Jumal ei toonud endaga siia maailma kaasa raha, vaid õpetuse. Seega võite te raha meile üle anda ja alles jätta oma õpetuse." Laurentius palus 3 päeva varade kogumiseks. Kolme päeva jooksul peitis ta ära raamatud, kiriku vara aga müüs maha ja raha jaotas vaestele. Pärast kolmandat päeva tõi Laurentius keisrilossi ette kõik linna vaesed, lesed, kodutud ja abivajajad ning ütles prefektile: "Kirik on tõesti rikas, palju rikkam kui keiser. Need ongi Kiriku aarded. Kristuse vaesed." Selline teguviis ajas prefekti marru ja ta lubas, et ta hukkab Laurentiuse aeglaselt ja võimalikult piinarikkal moel. Ta muretses grillrestid, lasi selle kuumaks ajada, käskis siis sellele asetada Püha Laurentiuse ning grillis ta surnuks. Pärimuse järgi on teada, et kui ta oli juba tulel täielikult ära põlenud, ümbritses tema nägu imeline valgus. Prudentiusele toetudes teame, et Laurentiuse eeskujuni viis Rooma pöördumisele ristiusku ja tegi sellega lõpu paganlusele Roomas. Laurentiuse eeskujuni oli tugevaks usu allikaks paljudele Roomas ja üsnagi ruttu levis see sealt ka väljapoole.

Püha Laurentiuse haud asub Via Tiburtina lähedal

Foto: Wikipedia

Verano väljal, kuhu hiljem keiser Constantinus käsul kristlik basiilika ehitati. Rooma diakoni Laurentiuse austamine oli kogu Kirikus populaarne juba IV sajandil. Püha Laurentiuse surmapäev on 10. august 258. Kirikukalendris on see ka tema nimepäevaks.

Pühendumus Pühale Laurentiusele levis eriti laialt keskajal. Kristlikus kunstis kujutatakse Püha Laurentiust tihti diakonina, kes hoiab käes evangeeliumide raamatut, risti või hoopiski mündikotti, mis vihjab tema varahoidja ametile. Aeg-ajalt kujutatakse teda ka jagamas raha vaestele. Üsna tihti kujutatakse teda hoidmas käes grillrestid, mis otseselt vihjab hukkamisviisile. Püha Laurentius on kaitsepühakuks paljudele ametitele ja kohtadele. Tema kaitse ja juhatuse alla on usaldatud diakonid, koolilapsed, kerjused, vaesed, õllemeistrid, veinivalmistajad, arhivaarid, klaasipuhujad ja tuletõrjujad. Püha Laurentius on oma hukkamisviisi tõttu ka kokkade ja küpsetajate kaitsepühak. Kui ta oli tükk aega praadimise piinu kannatanud, olevat ta öeldnud: „Ma olen juba küps. Keerake mind ümber!“ Seetõttu peetakse Laurentiust ka koomikute kaitsepühakuks.

Miks on Püha Laurentius nii armastatud? Ainuüksi Roomas on 34 kirikut nimetatud tema nime järgi. Armastus tema vastu on levinud üle Euroopa. Asukohtadest on Püha Laurentiuse kaitse alla usaldatud Rooma ja Sri Lanka. Perseiidid – iga-aastane tähesadu, mis on vaadeldav Euroopas augustikuu keskpaiku – on saanud hüüdnime "Püha Laurentiuse pisarad".

Püha Laurentiuse mälestuspäeva tähistatakse eesti rahvakalendri järgi lauritsapäeval, 10. augustil. Eestis on Laurentiusele pühendatud kuus kirikut: Kuressaare Laurentiuse, Kuusalu Laurentsiuse, Laatre Püha Laurentsiuse, Nõo Püha Laurentsiuse, Prangli Laurentiuse kirik ja Pühalepa Laurentsiuse kirik. Rahvajutt väidab isegi, otsekui oleks Laurentius Kuusalu kiriku ehitaja, kes hiljem kiriku lähedal teeäärsel kivil põletatud. Kivil olla tänase päevani põletusrestid ning tuletangide jäljed. Need märgid raiuti muistsele kultuskivile, mida sestpeale Lauritsakiviks ehk Rajakiviks kutsuti, ilmselt 13. sajandil.

Mida see meile tänapäeval kõneleb? Ole ustav surmani, siis annan ma sulle elukrooni. Kõik märtrid olid ustavad surmani. Sõna „märter“ tähendab veretunnistajat, millele osutab kreekakeelne sõna *μάρτυς*, *mártys*, „tunnistaja“. Märter oli oma verega usutunnistaja Kristuses. Püha Laurentiusel oli mõnus huumor, rõõm vaeste aitamisest ning neile almuste jagamisest. Ta on hea näide usklike ustavusest. See kinnitab kõikide usklike usku. Ja mitte ainult tema julgus vaid ka rõõm. Rõõm aga omakorda saab alguse armastusest. Augustinus ütleb, et kui me tõeliselt armastame, siis me tahame ka jäljendada. Jumal armastab rõõmsat andjat! Kel kõrvad on kuulda, see kuulgu, kel silmad on näha, see nähku...